

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық 1948 жылдың 20 сәуірінен шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ №20 (1888) 29 МАМЫР 2023 ЖЫЛ WWW.KAZNU.KZ

Ислам әлемінің ғылыми әлеуеті зор

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Ислам ынтымақтастығы ұйымы – 15 диалог платформасы» тақырыбында ұйым министрінің бірінші кездесуі өтті. Халықаралық мұсылман ұйымы бүгінде 57 елдің басын біріктіріп отыр.

тығы ұйымына мүше елдердің ғылыми әлеуетін біріктіру, ортақ ғылыми зерттеулерді іске асыру, ортақ кадрлар даярлау, тәжірибе алмасу, ислам елдерінің рухани-гуманитарлық байланыстарын кеңейту, жаңа ғылыми бағыттарды анықтау», – деп атап өтті ректор.

Жиында ИЫҰ-15 диалогтық платформасының қағидаттары мен жұмыс рәсімдері талқыланды, ИЫҰ-ға мүше елдердің және ынтымақтастық салаларының бастамалары қаралды.

Ислам ынтымақтастығы ұйымы министрінің бірінші кездесуі аясында қонақтар ҚазҰУ инфрақұрылымымен танысты.

Гүл БАЯНДИНА

Ауқымды іс-шараға Әзірбайжан, Камерун, Индонезия, Иран, Марокко, Түркия, Катар, Иордания, Индонезия, БАӘ, Сауд Арабиясы және т.б. елдердің өкілдері қатысты.

Конференция жұмысын ҚР Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек құттықтау сөзбен ашты. Министр қонақтарға Қазақстанның ғылымды дамыту мақсатында қабылдап жатқан шаралары туралы айтып берді.

Өз кезегінде Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев: «Ислам ынтымақтастығы ұйымы министрінің бірінші кездесуінің ҚазҰУ-да өтуі біз үшін үлкен сенім мен биік мәртебе. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев: «Ислам ынтымақтастығы ұйымына мүше елдер үшін білім беру мен ғылыми зерттеулер сапасын арттыру өте маңызды. Ислам әлемінің ғылыми әлеуеті зор. Алайда адам капиталын дамытуда, әсіресе сапалы білім беру ісіндегі инвестициялардың көлемін арттыру қажет», – деп атап өткен болатын.

Соңғы кездері мұсылман мемлекеттерінің саяси-экономикалық қарым-қатынастарымен қатар, білім, ғылым, мәдениет саласындағы байланыстарға ерекше басымдық беріліп келеді. Бүгінгі жиынның мақсаты – Ислам ынтымақтас-

Біліктілікті арттыру – білімге ұмтылу

3-бет

Ұстазымыз ұшқыр ойымен баурап алатын

4-бет

Захватывающий мир генетики

6-бет

Академиялық екі томдық таныстырылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақстан Республикасының Конституциялық құқығы» академиялық курсының лекция-диалогы және тұсаукесері өтті.

«Бүгін тағы бір ерекше оқиға – мемлекеттік тілде жарық көрген «Қазақстан Республикасының Конституциялық құқығы» академиялық екі томдық курсының тұсауы кесілді. Бұл арнайы курсты мемлекетіміздің Конституциялық Кеңесін басқарған тұлға, ҚазҰУ-дың Директорлар кеңесінің төрағасы, заң ғылымының докторы, профессор Қайрат Мәмидің жетекшілігімен конституциялық құқық саласындағы білікті ғалымдардан құралған авторлар тобы дайындады», – деді университет басшысы.

Шара барысында ҚР Конституциялық сотының төрағасы Эльвира Әзімова қатысушыларды құттықтап сөз сөйледі.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Лекция-диалог ҚР Конституциялық сотының қызметіне, оның мемлекетіміздің құқықтық жүйесін құрудағы, азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қорғаудағы орны мен маңызына арналды.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев кіріспе сөзінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен құрылған органның әділетті Қазақстан құру жолындағы және заң үстемдігі қағидатын жүзеге асырудағы ерекше рөлін атап өтті.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да Түлектер күні кең ауқымда аталып өтті. Салтанатты жиын Әл-Фараби атындағы Мәңгілік ел қақпасынан басталды. ҚазҰУ түлектерінің әр жылғы буын өкілдері шығыстың ғұлама ғалымы әл-Фараби ескерткішіне гүл шоқтарын қойды.

Қалашық төрінде – түлектер

Биыл Қазақ ұлттық университетін 8190 түлек бітіріп шықты. Оның ішінде 6758-і бакалавриатты тамамдады. 1256 түлек үздік

диплом иегері атанса, магистратураны 1774, докторантураны 442 білім алушы бітірді. Университет оқу гранттарының саны бойын-

ша еліміздің жоғары оқу орындары арасында теңдессіз көшбасшы.

Жалғасы 8-бетте

Сеул кибер университетімен серіктестік артады

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаевтың Корея Республикасына жұмыс сапары барысында Сеул кибер университеті мен Қазақ ұлттық университеті арасында өзара түсіністік туралы меморандумға қол қойылды.

Сеул кибер университетінің басшысы Ли Ен Чжомен кездесуде Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ қызметі мен жетістіктері туралы әңгімелеп, оқу орнының халықаралық ынтымақтастық бағытына тоқталып, шетелдік әріптестермен байланыс артып келе жатқанын атап өтті.

Ректор ынтымақтастыққа қызығушылық білдіре отырып, кибер университеттер – онлайн-оқытуды жүзеге асыратын инновациялық жоғары оқу орындары екенін және бұл перспективалық бағытты дамыту қажет екенін жеткізді.

Сеул кибер университетінің ректоры Ли Ен Чжо қонақтарды 2000 жылы құрылған университет тарихымен таныстырды. ЖОО-да 17 факультет бар, оның ішінде ең танымал бағыттар: машина жасау, бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеу, бизнес және кәсіпкерлік, шет тілдері және де басқалар.

Университет аумағында Абай Құнанбаевқа ескерткіш орнатыл-

Екі университет арасындағы меморандум академиялық ынтымақтастықты дамыту, оқу орындары арасындағы білім беру, мәдени және технологиялық байланыстарды нығайтуға бағытталған.

Келісім шеңберінде академиялық бағдарламалар мен кәсіптік білім берудегі әріптестік, арнайы академиялық және тілдік бағдарламаларды іске асыру, оқытушылар мен студент алмасу, бірлескен зерттеу және кәсіптік қызмет, семинарлар мен академиялық кездесулерге қатысу және басқа да бағыттарды дамыту жоспарланды.

Сапар аясында ҚазҰУ делегациясы кибер университет инфрақұрылымымен танысып, кампус аумағындағы Абай ескерткішіне гүл шоқтарын қойды.

Света ӨМІРФАЛИЕВА

Санкт-Петербург ғалымы тәжірибесімен бөлісті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Ұлы Петр атындағы Санкт-Петербург политехникалық университетінің делегациясын қабылдады.

Делегация құрамында Санкт-Петербург политехникалық университетінің цифрлық трансформация жөніндегі проректоры Алексей Боровков және оқу ордасының жетілдірілген технологиялар маркетинг бөлімінің жетекшісі Дмитрий Сачава болды.

ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев өз сөзінде: «Мен таяуда Санкт-Петербург политехникалық университетіне арнайы жұмыс сапарымен бардым. Университет ректоры Андрей Рудскиймен кездесіп, бірқатар ортақ мәселелерді талқыладық. Озық білім ордасының инфрақұрылымымен, құрамындағы ғылыми-зерттеу орталықтарымен, жүзеге асып жатқан инновациялық жобалармен таныстым. Алексей Боровков келер

жылы оқу ордасының 125 жылдығы келе жатқанын баяндап, екі оқу ордасы арасында тағымдамадан өту, студент алмасу сияқты тығыз байланыс орнайтынына сенімді екенін жеткізді. Санкт-Петербург политехникалық университетінің проректоры ҚазҰУ-ға сапары барысында білім ордасының оқытушы-профессорлық құрамы мен білім алушыларға арнап «Жетілдірілген цифрлық және өндірістік технологиялар. Ұлттық және федералды жобаларды іске асыру шеңбе-

рінде өнеркәсіппен өзара әрекеттесу моделі» тақырыбында дәріс оқып, тәжірибесімен бөлісті.

Санкт-Петербурдан келген қонақтар ҚазҰУ-дың Дәрілік өсімдіктерді ғылыми-зерттеу орталығында, ғылыми-технологиялық паркте болып, ғалымдармен кездесті. Сонымен бірге механика-математика және физика-техникалық факультеттерінің ғылыми-зерттеу зертхана жұмыстарымен танысты.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

«Ислам ынтымақтастығы ұйымы – 15 диалог платформасы» тақырыбында ұйым министрлерінің бірінші кездесуі аясында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Ислам ынтымақтастық ұйымы бас хатшысының ғылым және технология мәселелері жөніндегі орынбасары Асқар Мусиновпен кездесуі өткізді.

Ислам ынтымақтастығы ұйымының орталығы ашылады

Құрметті қонаққа Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ ғалымдары әзірлеген инновациялық жобалар туралы ақпарат берді. Өз сөзінде ректор Ислам ынтымақтастық ұйымы арқылы ҚазҰУ мен мұсылман елдеріндегі университеттер арасындағы серіктестікті жандандырып, ғылыми бағытта жұмыс атқару қажет екенін жеткізді. Сондай-ақ Жансейіт Түймебаев университет базасында ғылыми және технологиялар бағытында Ислам ынтымақтастық ұйымының орталығын ашуды ұсынды.

Асқар Мусинов ИЫҰ министрлерінің алғашқы отырысын ҚазҰУ-да өтуіне қолдау білдіргені үшін университет ректорына ризашылығын білдірді. Сондай-ақ Асқар Ахметұлы аталған

бастаманы қолдайтынын айтты.

«Қазақ ұлттық университеті – Қазақстандағы көшбасшы жоғары оқу орны. Біз Ислам ынтымақтастығы ұйымы орталығының ҚазҰУ-да ашылуын қолдаймыз. Алдағы уақытта бұл мәселе бойынша меморандум қабылдаймыз. Халықаралық ұйымға 57 ел мүше. Сонымен қатар 30-дан астам мұсылман әлеміндегі университеттер кіреді. Осы орайда, Қатар, БАӘ және т.б. елдердің өкілдерімен пікірлесіп, ислам университеттері мен ғылыми бағытта жұмыстар атқаруға көмек береміз. ҚазҰУ мамандары Африка елдеріндегі ЖОО-ға IT және робототехника бағытында дәріс оқып, тәжірибе бөлісе деген ұсынысым бар», – деді Асқар Мусинов.

Тұрақты байланыс жалғасады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Ислам ынтымақтастығы ұйымы жанындағы ғылым-технология жөніндегі тұрақты комитеттің (COMSTech) директоры Мұхаммед Икбалмен кездесіп, әріптестік қатынастарды одан әрі арттыру бойынша пікір алмасты.

Оқу ордасының басшысы Жансейіт Қансейітұлы ҚазҰУ мен мұсылман елдеріндегі университеттер арасындағы әріптестікті дамыту қажеттігіне тоқталды.

«Білім ордасы мұсылман әлеміндегі мемлекеттердің жоғары оқу орындарымен серіктестік орнатқан. Дегенмен бұл жұмысты жандандыру қажет. Осы орайда, Ислам ынтымақтастығы ұйымы арқылы мұсылман әлеміндегі жоғары оқу орындарымен серіктестікті жаңа бағытта дамыту маңызды», – деді ректор.

Өз кезегінде Мұхаммед Икбал университет ректорына алғысын білдіріп, аталған бастамаларды қолдайтынын жеткізді. Сонымен қатар құрметті мейман Қазақстанның ұйым қызметіне қосқан елеулі үлесін ерекше атап өтті.

Кездесу қорытындысында тараптар ортақ мәселелерді талқылап, алдағы уақытта атқарылатын ортақ жобаларды тиімді іске асыру үшін тұрақты байланыстарды жалғастыруға уағдаласты.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Біліктілікті арттыру – білімге ұмтылу

IV Еуразиялық мәдени дипломатия мектебінің іс-шаралары аясында «Қазіргі филологиялық білім: құрылымы мен мазмұны» ұстаздар мен гуманитарлық бағыттағы мұғалімдердің біліктілігін арттыру курсы болып өтті. Бұл шараны Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты, Көптілді білім беру ресурстары орталығы, Орыс филологиясы және әлем әдебиеті кафедрасы, Тіл және жалпы білім беру кафедрасы, «Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы мен тәжірибесі» зертханасы, Т.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы ұйымдастырды.

Бағдарламада профессор О.Сұлтаняев, ақын Б.Қайырбеков, профессор В.Попова («Дәуір және тұлға» ғылыми-танымдық жобасы аясында), шетел студенттері үшін орыс және қазақ тілдерінен олимпиада, ЖОО оқытушыларына қазақ және орыс тілдерін шет тілі ретінде тәжірибе алмасуы, шеберлік сыныптары дәрістерін ұйымдастыру, сондай-ақ өткізу жолдарына негізделген ғылыми-әдістемелік семинарлар, заманауи филологиялық білім берудің өзекті бағыттары бойынша ғалымдардың баяндамалары, дөңгелек үстелдер өткізілді.

«Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы және практикасы» зертханасының меңгерушісі, Қазақстан орыс тілі мен әдебиеті мұғалімдерінің қауымдастығы президенті, ф.ғ.д, проф. Э.Сүлейменова «Қазіргі филологиялық білімнің мәселелері және «Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы мен тәжірибесі» зертханасының қызметі тақырыбында баяндама жасады. Қазақстандағы филологиялық білім берудің тарихы және Қазақстан Республикасындағы білім беру жүйесін жаңғыртуға байланысты негізгі проблемалар және жалпы тілдік жағдай, тілдің мәртебесіне, олардың дамуы мен қызмет етуіне, жекелеген тілдердің қолданылу аясын шектеуге және олардың жойылуы кетуіне қатысты мәселелерге тоқталды.

Элеонора Дүйсенқызы зерт-

хана қызметі туралы өте қызықты материалмен бөлісті. Бұл зертхана 2000 жылы «Қазақ тілі: әлеуметтік лингвистикалық және психолінгвистикалық зерттеулер» оқу-эксперименттік зертханасы ретінде құрылды. 2019 жылы зертхананың атауын «Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы және практикасы» деп өзгертті, онда штаттан тыс ғылыми кеңесшілер, біздің ғалымдардан (Н.Шаймерденова, М.Аймағамбетова) басқа, АҚШ (Д.Дэвидсон, Ж.Смағұлова, Д.Ақанова), Канада (Г.Томсон) ғалымдары болды. Э.Сүлейменова Қазақстандағы тілдердің өзекті мәселелерін әзірлеуде зертхана жұмысына әлемнің 100 елінен белгілі ғалымдар қатысқаны туралы ақпарат берді. Мәселен, ҚР тіл саясатының тілдік жағдайының әлеуметтік лингвистикалық сипаттамасы және терминологиялық сөздіктер дайындалды; еліміздегі қазақ және басқа да тілдердің өміршеңдігі сипатталды; Қазақ тілінің ұлттық корпусы құрылды, орыс және қазақ тілдері бойынша оқулықтар мен оқу құралдары шығарылып, т.б. көптеген істер атқарылғанын атап өтті.

Түркітану және алтайтану ФЗИ директоры, ф.ғ.д., профессор Н.Шаймерденованың «Ғылыми-зерттеу институттары білім беру парадигмаларының өзгеруі жағдайында еліміздің инновациялық дамуының генераторлары ретін-

де» атты баяндамасында білім беру мен оқыту бағдарламаларын қазіргі заман талабына сай түрлендіру мәселелеріне байланысты өзінің ғылыми бақылаулары мен зерттеулерінің негізгі ережелерімен таныстырды. Біріншіден, ғалым білім беру жүйесін өзгертудің тиімді жолдарының бірі – барлық өзекті ғылыми бағыттар бойынша ғылыми-зерттеу институттарының желісін құруда екенін айтты. Мәселен, қазіргі уақытта 2022 жылы ресми түрде ғылыми-зерттеу университеті мәртебесін алған Қазақ ұлттық университетінің базасында Абай атындағы ФЗИ, Түркітану және алтайтану ФЗИ т.б. ашылып, белсенді жұмыс істеуде. Екіншіден, білім беру парадигмаларының өзгеруі жағдайында, қазіргі заманғы әлеуметтік процестердің (жаһандану, интеграция, ақпараттандыру және т.б.) ғылыми саладағы қазіргі жағдайға елеулі әсері болған кезде, білім беру парадигмаларының кеңінен насихаттауға ғылыми зерттеулердің нәтижелері және коммерцияландыру арқылы ғылыми кеңістікке енгізу қажеттілігі туындайды. Үшіншіден, қазіргі ғылымды дамытудың басым бағыттары: жоғары білім беру жүйесі экономиканың маңызды саласы ретінде; ғылыми білімнің қайнар көзі ретінде; қоғамның

барлық басқа салалары үшін білімді жұмысшыларды даярлаудың негізі ретінде болуы керек.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Көптілді білім беру ресурстары орталығының директоры, ф.ғ.д., доцент Ұ.Мұсабекова «Мәдени дипломатияның Еуразиялық мектебі: орыс және қазақ тілдерін шет тілі ретінде оқытудың тарихы мен келешегі» баяндамасында мәдени дипломатияның Еуразиялық мектебі, оның құрылу идеясы, мақсаттары мен міндеттері, жетістіктері туралы толық айтып берді. Сонымен қатар қазіргі заман талабына сай, Қазақстанның көптілді кеңістігі аясында орыс және қазақ тілдерін шетел тілі ретінде оқытудың келешегіне тоқталды.

Нұрсұлу Шаймерденова баяндамалар негізінде мынадай қорытынды жасады:

1. «Әлеуметтік лингвистика, аударма теориясы мен тәжірибесі» зертханасы 2020 жылдан бері жұмыс істейді. Осы уақыт ішінде жетекші шетелдік және отандық ғалымдардың құнды ғылыми еңбектері, диссертациялар мен монографиялар, диссертациялардың авторефераттары, карта тека және т.б. жинақталды. Зертханада профессорлар тұрақты түрде дәрістер оқиды, ғылыми семинарлар, пікірталастар және

т.б. өткізіп тұрады. Бұл магистранттар мен докторанттарға барлық ғылыми салалар бойынша білікті кеңес беретін орын болып саналады.

2. Түркітану және алтайтану ФЗИ-ы өткен жылы құрылды. Қысқа уақыт ішінде ғылыми-зерттеу институттары қызметінің негізгі бағыттары айқындалды, іс-шаралар жоспары жасалды. Ресей, Қырғызстан, Өзбекстан, Түркия және т.б. елдермен республикалық және халықаралық деңгейде ғылыми байланыстар орнатылып және т.б. көп жұмыс істелді. Ғылыми-зерттеу институтының жұмысын қолдау үшін талантты, бастамашыл жас ғалымдардың, докторанттар мен магистранттардың белсенді қатысуы қажет.

3. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ кітапханасының сирек кітаптар мен қолжазбалар қоры өте бай және көпшілікке әйгілі. Бұл жер ғылыми зерттеулерге арналған тақырыптарды (мақалалар, рефераттар, диссертациялар) зерттеп-зерделейтін қазына. Салыстырмалы зерттеу жүргізу мүмкіндігін дәлелдейтін бір мысал ретінде қорда Абайдың латын және араб графикасында, ал қазіргі заманда кириллицада берілген бірегей еңбектері бар.

Осылай ұйымдастырылған іс-шаралардың ғылыми мазмұны, танымдылығы, пайдалылығы жоғары болып, оқушылардың шеберлік деңгейінің өсуіне сөзсіз ықпал етеді.

Айнакүл ТҰМАНОВА,
Орыс филологиясы және әлем әдебиеті кафедрасының профессоры, ф.ғ.д.

Шолпан ҚҰДИЯРОВА,
Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкері, PhD

Су сапасын жақсарту әдістері ұсынылды

ҚазҰУ-дың Тұрақты даму бойынша ЮНЕСКО кафедрасының студенттері, магистранттары мен оқытушылары сумен жабдықтау және санитария саласындағы экологиялық реттеу және бақылау тақырыбында халықаралық дөңгелек үстел ұйымдастырып, Дүниежүзілік су ресурстары күнін атап өтті.

Іс-шараның мақсаты – халықтың сапалы ауызсуға қол жеткізу проблемаларын және Қазақстанның барлық өңірлерін сумен жабдықтаудың күрделілігін, Тұрақты дамудың алтыншы мақсаты – таза су және санитарияға қол жеткізу жолдарын талқылау.

Айтулы іс-шараға Алматы қалалық экология және қоршаған орта басқармасы, Балқаш – Алакөл бассейндік инспекциясы және «Қазгидромет» РМК Алматы қаласы және Алматы облысы бойынша филиалының өкілдері қатысып, еліміздің су ресурстарының қазіргі жай-күйін, суды үнемдеу жүйесі мемлекеттік мекемелердің міндеттерін және өткізілген іс-шаралардың қорытындыларын баяндады. Сондай-

ақ қонақтар студенттермен өз қызметі саласындағы жеке жұмыс тәжірибесімен бөлісті. Білім алушылар Қазақстанның трансшекаралық су бассейнін пайдалану бойынша Ресей Федерациясы, Қытай Халық Республикасы, Қырғызстан және Өзбекстан елдерімен халықаралық суларды бірлесіп пайдалану және қорғау жөнінде келісімдер қабылданғаны жайында ақпарат алды.

Қазіргі таңда ҚР су қорының экологиялық жағдайы маңызды мәселелердің бірі болып тұр. «Қазгидрометтің» мәліметінше, 2022 жылы ластанудың ең жоғары көрсеткіштерін көрсеткен су пайдаланудың барлық түрлеріне жарамсыз 20 су нысаны анық-

талды. Оның ішінде: Катта-бугунь, Тобыл, Абақан, Желқуар, Ақбулақ, Сарыбулақ, Нұра, Ақсу, Талас, Аса, Қара Кеңгір, Соқыр, Шерубайнұра өзендері, Жоғарғы Тобыл, Амангелді, Шортанды, Тасөткел суқоймалары.

ҚР жерүсті су объектілерінің негізгі ластаушылары тұз құрамының негізгі иондары (магний, хлоридтер, кальций, сульфаттар), биогенді және органикалық қосылыстар (аммоний-ион, жалпы фосфор, фосфаттар, жалпы темір), ауыр металдар (кадмий,

марганец, никель, мыс, мырыш), фенолдар және жүзгін заттар болып табылады. Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің артуы табиғи-климаттық және антропогендік факторларға, тарихи ластануларға, әртүрлі шаруашылық бағыттағы кәсіпорындар мен коммуналдық кәсіпорындардың сарқынды суларының тегілуіне және т.б. байланысты.

Халықты ауызсумен жабдықтау мәселесіне келетін болсақ, 2022 жылдың қорытындысы бо-

йынша, сумен жабдықтау қызметтерімен қамтамасыз ету 96 пайызды құрады, оның ішінде қалаларда – 98,1 пайыз, ауылдарда – 93 пайыз.

Семинарға қатысушылар сондай-ақ Гази университеті (Анкара қ., Түркия) инженерлік факультетінің профессоры Осман Нури Өздемирдің онлайн форматтағы баяндамасын тыңдады. Онда түрік ғалымдары әзірлеген су сапасын жақсарту әдістері ұсынылды. Профессор суды тазарту әдістерінің нәтижелерімен бөлісті. Ал қазақстандық Жану проблемалары институтының ғалымдары өз тұтынушыларын көміртекті сорбенттерге негізделген озонатор, сүзгілермен таныстырды.

Іс-шара су тақырыбына арналған викторинамен аяқталды.

Қорлан ХАМИТОВА,
аға оқытушы

Назерке МЫРЗАХАНОВА,
магистрант

Ұстазымыз ұшқыр ойымен баурап алатын

Халықаралық қатынастар факультетінің тұңғыш деканы болған профессор Гүлжауһар Жамбатырова жаңа мамандықты жетілдіру саласында орасан зор еңбек етті. Ол өзінің адами қасиеттерімен қоса, жан-жақты біліктілігін факультеттің қалыптасуы мен нығаюына арнаған еді.

ағарту ісінің озық қызметкері» төсбелгісімен марапатталды. Өзінің білімін жетілдіру мақсатында 1988 жылы Берлиндегі Гумбольдт атындағы университетте ғылыми тағылымдамадан өтеді. Сонымен бірге осы жыл ішінде Германия Федеративтік Республикасындағы Гармиш қаласындағы Дж. Маршалл атындағы Қауіпсіздік мәселелерін зерттеу бойынша еуропалық орталықта халықаралық конференцияға қатысып, «Аймақтық тұрақтылық және Орталық Азиядағы қауіпсіздік» атты тақырыпта баяндама жасайды. Бұл ғылыми сапарлар Гүлжауһар Шағатайқызының білімдарлық өрісін биіктете түседі.

«Ұйымдастыра білген ұтады» дегендей, Г.Жамбатырова өзінің еңбекқорлығы мен ұжымдағы беделінің арқасында 1992-93 жылдарда тарих факультетінің сырттай оқу бөлімінің деканы қызметін атқарса, 1993 жылдан 1995 жылдың ортасына дейін тарих факультетінің деканы болды. Дәл осы кезеңде тарих факультетінің ішінде заман талабына сай халықаралық қатынастар саласындағы мамандарды даярлау ісі қолға алына бастаған еді.

1992 жылдың басында профессор Жарас Ибрашевтің тарих факультеті аясында елімізде қазақтың алғашқы халықаралық қатынастар саласындағы мамандарын даярлау туралы ұсынысын қолдағандардың алғашқы шебінде Гүлжауһар Шағатайқызы тұрды. Кейін жаңа мамандық бойынша ашылған топтарда доцент Г.Жамбатырова халықаралық қатынастар тарихы бойынша дәріс беруге құлшына кірісті. Аспирантура кезінде алған білімі мен шетелдік сапарларда жинаған тағылымы жаңа мамандықта дәріс оқуға сайма-сай келді. Дәріс оқу кезіндегі ұшқыр ой түйіндеулері мен мәселені жеткізудегі өзіне тән мәнері студенттерді баурап алатын еді. Сонымен бірге киім киюдегі талғампаздығы оның эстетикалық және ағартушылық қасиеттерін толықтыра түсетін.

Халықаралық қатынастар мамандығы бойынша білім алып жатқан студенттер қатарының жылдан-жылға арта түсуі енді тарих факультеті шеңберінен шығып, жаңа факультеттің іргесін қалаудың кезеңі жеткені байқалды. Бұл үдерісті бақылауында ұстаған кафедра меңгерушісі, танымал профессор Ж.Ибрашев 1995 жылы факультеттің ашылуына ұйытқы болды. Про-

фессор Ж.Ибрашев өз естеліктерінде жаңа факультеттің деканы ретінде тарих факультетінің деканы Г.Жамбатырованың ұсынылғанын және бұл өте орынды таңдау болғанын айтады. Оң шешімнің нәтижесінде Қазақ ұлттық университетінің халықаралық қатынастар факультетінің тұңғыш деканы болып Гүлжауһар Жамбатырова тағайындалады. Г.Жамбатырова халықаралық қатынастар факультетінің деканы ретінде қызмет еткен 1995-2001 жылдар аралығында жаңа мамандықтың аяғынан тік тұруына орасан зор еңбек сіңірді.

Г.Жамбатырова өзінің ғылыми зерттеу бағыты бойынша еуропалық интеграцияның мәселелері мен қазіргі кезеңдегі халықаралық қатынастар мәселелеріне қатысты бірқатар ғылыми еңбектердің, оқу және әдістемелік құралдардың авторы. Ғылым саласында да жас ізденушілерге ғылыми жетекшілік жасауға уақыт таба білді. Гүлжауһар Шағатайқызының ғылыми жетекшілігімен бірқатар жас ғалымдар өз диссертацияларын ойдағыдай қорғады.

Университет, факультет шеңберінде өткізілетін студенттік мәдени шаралардың Г.Жамбатырова нағыз жанкүйері болды. Халықаралық, республикалық және университеттік деңгейде ұйымдастырылатын ғылыми конференциялар, саяси пікірсауыстар сияқты іс-шараларға студенттердің белсенділік танытуын жан-тәнімен құптайтын. Факультеттің «Дипкорпус» КВН тобының университет шеңберінде ғана емес, республикалық деңгейдегі жеңістері Гүлжауһар Шағатайқызының қолдауының арқасында еді. Студенттермен бірге Ыстықкөлде өтетін студенттік шараларға да бірге ілесіп, қастарында жүретін.

Гүлжауһар Шағатайқызы – халықаралық қатынастар мамандығының қалыптасу үдерісінің қайнаған ортасында жүрген, сол ортаның елеулі де қалаулы тұлғасы ретінде танылған, болмыс бітімі жас ұрпаққа ғана емес, замандастарына да үлгі-өнеге боларлық тұлға еді.

Ол үлкенге де, кішіге де нағыз ақылшы дос бола алатын. Қабағына қарап-ақ көңіліндегі кірбінді байқап, әбігерге түсетін. Сондай жаны нәзік сезімтал болғандықтан, бір нәрсені ол кісіден жасырып қалу мүмкін емес-тұғын. Адамның ішкі жан дүниесін түсініп, бірге күліп, бірге жылай алатын жан еді. Осындай адамгершілік қасиеттеріне тәнті болып, еліктей түсетінбіз.

Гүлжауһар Шағатайқызының шәкірттері жыл сайын факультетіміздің табалдырығын аттаған бірінші курс студенттеріне халықаралық қатынастар факультетінің мәні мен маңызын, құрылу тарихын, тұңғыш деканның жаңа мамандық үшін сіңірген еңбектері жайлы насихаттап отырады. Сонымен бірге университетте «Фараби әлемі» шеңберінде жыл сайын «Жамбатырова оқулары» өткізіліп келеді.

Жұртына ізгі мұра қалдырған ұлағатты ұстазымыз, қазақтың біртуар зиялы қызы Гүлжауһар Шағатайқызының бейнесі ешқашан ұмытылмақ емес, оның жолы – бәрімізге мирас. Ұстазымыз тірі болғанда, 80 жасқа толар еді. Амал қанша...

Амангелді ӘЛІПБАЕВ,
Бақыт БӨЖЕЕВА,
халықаралық қатынастар факультетінің доценттері

ҚазҰУ тарихы бас мұражай қызметкерлерінің және жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің ұйымдастыруымен «Әлем музейлері – әлем кереметі» атты Халықаралық мұражай күніне арналған мәдени шара өтті.

Құнды жәдігерге бай мұражай

Мәдени шараның мақсаты – көрерменнің мұражайға деген қызығушылығын арттыру, насихаттау; еліміздің белді оқу орнының терең тарихы мен ғылыми, рухани құндылықтары, мәдени дәстүрімен таныстыру; имиджін нығайту; мұражайдың тәрбиелік мәнін арттыру, келешек ұрпақтың адамгершілік, отансүйгіштік және рухани кемелденуіне ықпал ету; мұражайдың тартымды экспозициялары мен құнды жәдігерлерін дәріптеу, жетік таныстыру және әлем мұражайларымен танысу.

Бұл мәдени шараға университетіміздің ғасырға жуық тарихы мен рухани мұраларына саяхат жасауға жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінде әлемнің түкпір-түкпірінен, атап айтсақ: Ауғанстан, Жапония, Корея, Түркия, АҚШ, Иран, Сауд Арабиясы, Қытай, Филиппин, Вьетнам, Моңғолия, Өзбекстан, Түрікменстан т.б. елдерден келген шетелдік тыңдаушылар, сондай-ақ университетіміздің бейіндік мектеп оқушылары қатысты.

Мәдени шараны жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті деканының оқу-әдістемелік және тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары Марат Болысбекұлы ашты. Ол мұражайға келген барша қонақтарға, шетелдік тыңдаушыларға университетіміздің тарихы жайлы баяндап берді. Білім ордасы мұражайына ерекше тоқталып өтті.

Университет мұражайында оқу-білім мен өнерді, шығармашылықты қатар алып жүрген, Жапония елінен келген Куба Масато «Әлем мұражайлары – әлем кереметі» атты презентациясымен таныстырса, Эбина Мисаки қобыз аспабында «Қорқыт сарының» күйін орындап, көрерменді таңғалдырды. Сондай-ақ Корея және Түркия елінен келген Е Хаен, Саглай Сурзан Баки, Алтынбаш Иемен өз елдеріндегі мұражайлар жайлы презентация жасады. ҚазҰУ-дың бейіндік мектеп оқушылары Нұранбек Нұрғиса және Еркебұлан Советбекұлы мұражайға келген барша қонақтарға қазақтың қара домбырасымен композитор Н.Тілендиевтің «Әлқисса», Құрманғазының «Адай» күйін тартып, қонақтарға көтеріңкі көңіл күй сыйлады.

Кездесу соңында барша қатысушыларға мұражай басшылығы ізгі ықыласын, жылы лебізін білдірді.

Марат ӘМІРҚАНОВ,
декан орынбасары

Ардақ ЖАБЫҚПАЕВА,
мұражай жетекшісі

Журналистік білім берудің жаңа бағыттары

«Тұрақты даму мақсатында халықаралық журналистиканы оқыту модельдері (МТІЖ)» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция биыл жетінші рет өтті. Халықаралық ұйымдар мен академиялық орта өкілдерінің, жергілікті практик мамандардың пікірлерін тоғыстырып, тәжірибе алмасуға мұрындық болған ғылыми платформаның өзегін инновациялық технологиялар мен өнімдер, мәдениетаралық дискурс және олардың планетамыздағы шиеленісті әрі тұрақсыз жағдайдағы рөлі туралы тақырыптар құрады.

Йын әлемнің түкпір-түкпірінен ғалымдар мен практиктердің қатысуымен өтетін бұл конференцияда журналистік білім беруді жаңғырту модельдері талқыланады.

2015 жылы БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттары бағдарламасы қабылданғаннан кейін ЮНЕСКО-ның журналистика және коммуникация кафедрасы алғашқы конференцияның тұсауын кесті. 2016 жылы сол кездегі ҚР Білім және ғылым министрлігіне жіберілген конференция қарарының нәтижесінде бакалавриатта «Халықаралық журналистика» мамандығы ашылды. Практик мамандар оқу үдерісіне тартылып, кәсіби маман даярлауға байла-

былық мәселелерін жариялау, дау-жанжалға ықпалды журналистика және климаттың өзгеруі тақырыптары бойынша ЮНЕСКО-ның ресурстарына негізделген төрт жаппай ашық онлайн курстарын Орталық Азия елдерінің 19 университетіне арнап әзірлеп іске қосты. Сондай-ақ Орталық Азия аймағында гендерлік құзыреттілікті нығайту жобасын жүзеге асырды.

Қызу ғылыми пікірталасқа Интернет-медиа және коммуникациялық хабар тарату қауымдастығының президенті, «Sonpokta Haber», «Koridor» газеттерінің бас редакторы Сердар Ақжол (Түркия), Түркі дүниесі журналистер федерациясының президенті Мендерес Демир (Түркия), «Ала-ТОО» халықаралық университетінің (Қырғызстан) журналистика факультетінің деканы Элира Турдалиева, Қ.Қарасаев атындағы Бішкек мемлекеттік университетінің деканы Алтын Асанова, Пенза мемлекеттік университетінің (Ресей) доценті Галина Зуева, «Медиахаб» порталының (Армения) журналисі Наре Геворкян және т.б. қатысты. Конференция жұмысы тәжірибелі практик-мамандардың шеберлік сыныптарына ұласты.

Назгүл ШЫҒЫСОВА,
ЮНЕСКО-ның журналистика және коммуникация кафедрасының меңгерушісі

лыми ортаның экология, климат өзгерісі, гендерлік саясат, көші-қон және т.б. конференцияның күн тәртібінде тұрған жаһандық мәселелерді шешуге ықпал ететін атап өтті.

ҚР СІМ Алматыдағы өкілдігінің Саяси ынтымақтастық басқармасының басшысы Алмаша Аренова қазір қоғамдық пікірді журналистер де, блогерлер де қалыптастыратынын атап өтті. «Күн тәртібінде климаттың өзгеруі, планетаны болашақ ұрпақ үшін сақтап қалу сынды мәселелер бар. Қоғамның бұл туралы білмеуі әбден қынжылтады. ЮНЕСКО еліміздегі экожүйені сақтауға, әсіресе Арал теңізінің қалпына келтіру жөніндегі жобаға белсенді түрде үлес қосуда, бұл туралы халықты ақпараттандыру маңызды», – деді ол сөзін аяқтай келе.

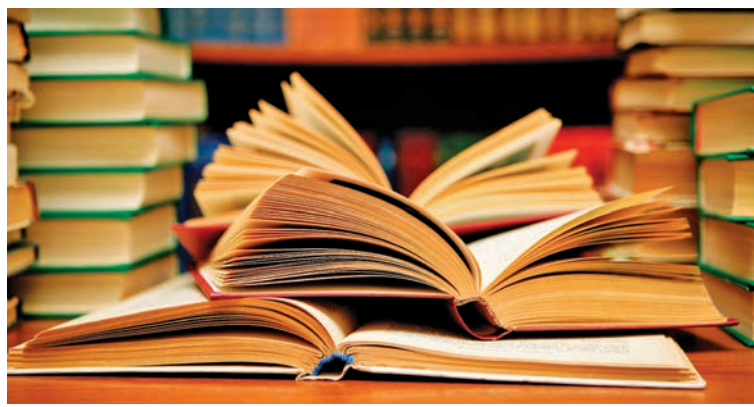
Академиялық орта өкілдері мен ғалымдар сала өкілдерімен бірлесе отырып, оқу үдерісін жаңарту мәселелерін шешуге елеулі ықпал етеді. Сондықтан жыл са-

нысты ұсыныстары білім беру бағдарламаларына енгізіліп келеді. 2016-23 жылдар ішінде конференцияға 122 халықаралық медиа өкілдері, журналистика оқытушылары және БАҚ зерттеушілері, 75 академиялық институт өкілдері (оның ішінде 43-і шетелдік) қатысты.

Кафедрада бірнеше инновациялық халықаралық және ұлттық жобалар іске асты. Соңғы жылдары коммуникацияны дамыту халықаралық бағдарламасының және БҰҰ Әйелдер өкілдігінің, сондай-ақ АҚШ елшілігінің жобалары орындалды. Биылғы оқу жылында кафедра журналистердің қауіпсіздігі, әйелдер мен қыздарға қарсы зорлық-зом-

Пәндік олимпиададан кейінгі ой

«В037 – Филология» білім беру бағдарламасы және «В02305 – Қазақ филологиясы» мамандығы бойынша XV республикалық пәндік олимпиада А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының ұйымдастыруымен Қазақ ұлттық университетінде өтті.

Студенттердің оқу-танымдық, ғылыми-зерттеу жұмыстарын ынталандыру, кәсіби-тұлғалық әлеуетін, шығармашылық қабілетін ашу, өзін-өзі тануға, дарынды студенттерді бағалап, оларға қолдау жасау, филология бағыты бойынша теориялық білімдерін бағалау, білім беру жүйесін жетілдіруде кәсіби қатынас қалыптастыру міндеттерін басшылыққа алған олимпиаданың мақсаты – «Қазақ филологиясы» мамандығы бойынша білім алатын студенттердің филологиялық, ғылыми-танымдық білімдерін анықтап, ғылыми әлеуетін тереңдетуге бағыт беру.

Білім мен білік сайысқа түскен бұл жарысқа республикадағы жеті ЖОО-ның «Қазақ филологиясы» мамандығының командалары қатысты. Олар: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Е.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемле-

кеттік университеті, Шәкерім атындағы Семей мемлекеттік университеті, Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті.

Төрт кезеңнен тұратын білім додасында ерекше білімімен, ұтқарылығымен көзге түскен Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ 1-орынды, Шәкерім атындағы Семей мемлекеттік университеті 2-орынды, Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті 3-орынды иеленді.

Олимпиададан кейінгі түйген ойымыз – қазақ филологиясы мамандығында оқитын студенттердің оқу бағдарламасының ала-құлалығы, республикадағы «Қазақ филологиясы» мамандығы оқытылатын университеттердегі оқу бағдарламаларында базалық пәндерді оқытуда жіберілген кемшіліктер бар екенін байқадық. Олимпиадаға қатысқан студенттердің филология саласында іргелі ғылыми зерттеулер жазған негізгі авторлар, олардың еңбектерімен таныс болмай шығуы бізді қынжылтты. Тіпті кейбір

ЖОО-ларда әдебиет пәнінің ешбір кезеңінің оқытылмауы, тек қана тіл бағытында білім берілуі үлкен қателік деп түсінеміз. Олимпиада барысында қатысушылардың әдебиет саласындағы өте қарапайым сұрақтарға мүлдем жауап бере алмауы, тілдік-әдеби талдаулардағы бірізділіктің болмауы – орны толмас олқылықтар.

Республикамыздағы бірнеше ЖОО-да филология мамандығының жабылып қалуы, сондай-ақ жабылудың алдында тұруы (3-4 студенттің оқуы) дабыл қағатындай мәселе. Филолог мамандығы – бұл күнде үлкен сұранысқа ие мамандық. Ұсыныс ретінде Ғылым және жоғары білім министрлігі «Қазақ филологиясы» мамандығына жанашырлық танытып, қолдау білдірсе деген өтінішіміз бар.

Бақытгүл ҚҰЛЖАНОВА,
Сымбат ИГЛІКҚЫЗЫ,
А.Байтұрсынұлы атындағы Қазақ тіл білімі кафедрасының оқытушылары

«Бос уақытты ұтымды басқара білу – өркениеттің ең биік сатысы».

Бертран Рассел

Кітапхана ұжымы - тимбилдингте

Әл-Фараби кітапханасының ұжымы таяуда тимбилдинг ұйымдастырды. Мұндағы басты мақсат – ұжымды біріктіруге, еркін атмосфера құрып, ауызбіршілікті нығайтуға, өзара қарым-қатынасты дамытуға, сондай-ақ әріптестер арасында өз ойын ашық жеткізуге машықтану еді. Сөйтіп, кітапхана ұжымы Іле Алатауының ең әдемі жерлерінің бірі – Бутаков шатқалының көрікті жерін таңдады. Тау бөктеріндегі серуен жанға жайлылық сыйлап, ерекше ауасымен бойыңды сергітеді. Кітапхана ұжымы 45 қызметкерімен бір күндік демалысын барынша қызықты және тиімді өткізді: командалық көңілді ойындар ұйымдастырып, ойын жеңімпаздарына естелікке сыйлықтар берді. Ұжым Бутаков шат-

қалында орналасқан 30 метрлік әдемі сарқыраманы тамашалап қайтты.

Бұл іс-шара ұжымымыздағы татулықты, ынтымақтастықты, әріптестікті одан әрі нығайтуға өзіндік үлес қосты. Асқар тау, аспанмен астасқан шыршалар, көк майса, таза ауа бізге ерекше әсер қалдырды. Барлығымыз демалыстан көтеріңкі көңіл күймен қайттық. Әдемі фотосуреттер біз үшін қимас естелік болып қалды. Кітапхана ұжымына табиғат аясында демалуға қолдау көрсеткен ҚазҰУ-дың «Парасат» кәсіподағына алғыс білдіреміз.

Фарида ӘУБӘКІРОВА,
Әл-Фараби кітапханасының қызметкері

Захватывающий мир генетики

Генетика – наука о наследственности и изменчивости всех живых организмов. Эта наука изучает гены, которые являются основными единицами наследственности. Гены отвечают за определение таких признаков, как цвет наших глаз, цвет волос, темперамент и рост. Гены также играют важную роль в предрасположенности человека к различным заболеваниям и расстройствам.

Например, гены могут отвечать за проявления таких заболеваний, как муковисцидоз, серповидноклеточная анемия, болезнь Хантингтона или спинальная мышечная атрофия. Но это не означает, что именно гены вызывают заболевания. Например, "ген болезни Хантингтона" найден не только у людей, страдающих этим тяжелым неврологическим заболеванием; он есть и у здоровых людей. Просто люди с болезнью Хантингтона несут «дефектную» версию гена с опасной мутацией. Изучение генетики необходимо для понимания того, как наследственные болезни передаются в поколениях. Вникнув в генетическую основу таких недугов, исследователи смогут разработать более действенные способы их лечения и найти подходящие лекарственные средства. Развитие современной генной терапии позволяет лечить генетические заболевания путем замены, дополнения или исправления дефектных генов. Современная генетика в неврологии активно помогает определить генетические факторы, влияющие на развитие и долгосрочность нервной системы, и как эти факторы влияют на поведение и мозговые функции. Появление нейрогенетики как новой отрасли генетики сулит скорые успехи в лечении нейродегенеративных болезней, таких, как болезнь Паркинсона, болезнь Альцгеймера, деменция и шизофрения. Вместе с тем это направление генетики открывает путь для профилактики и лечения аутизма, хронической усталости, алкогольной зависимости, ожирения и мнимых фобий.

Итак, генетика произвела революцию в медицине, позволив ученым определить генетическую основу многих заболеваний, вклю-

чая рак, болезни сердца и генетические нарушения. Эти знания позволили ввести в действие персонализированную медицину и целевые методы лечения многих заболеваний, которые являются более эффективными и проявляют меньше побочных эффектов. Теперь, анализируя геном человека, специалисты-генетики и врачи могут совместно определить не только наилучшие методы лечения, но и предсказать вероятность их развития. Это может привести к значительной трансформации здравоохранения, так как лечение будет подбираться к индивидуальным генетическим особенностям пациентов.

Наряду с этим, генетические исследования находятся на переднем крае биотехнологии, которая предполагает использование живых организмов или их продуктов для создания полезных продуктов или процессов. Как известно, генная инженерия позволила наработать инсулин для лечения диабета, разработать партии новых вакцин и производить ферменты для крупномасштабных промышленных процессов. В сельском хозяйстве генетические знания с использованием методов хромосомной и геномной инженерии привело к разработке культур, более продуктивных и устойчивых к вредителям, болезням и экологическим стрессам. Это привело к повышению урожайности, улучшению продовольственной безопасности и снижению зависимости от пестицидов и удобрений. Геномодифицированные кукуруза, рис, картофель, соя, морковь, хлопчатник и другие хозяйственно-ценные культуры вышли на международный рынок, преодолев стойкое сопротивление консерваторов.

Подводя итог, можно сказать что генетика не только увлекательна, но и необходима для разработки новых методов лечения и технологий, которые могут улучшить здоровье и благополучие человека, увеличить производство продовольствия и обеспечить продуктивную безопасность, а также углубить наше понимание о том, как возникла жизнь на Земле и человеческая цивилизация. Повышая наш уровень знаний и способствуя образованию в области генетики, мы тем самым можем гарантировать, что будущие поколения будут обладать знаниями и навыками для дальнейшего расширения границ научных открытий.

В Казахском национальном университете имени Аль-Фараби на факультете биологии и биотехнологии кафедрой молекулярной биологии и генетики с 2019 года ведется подготовка специалистов по образовательной программе «Генетика» на всех трех уровнях профессионального образования, включающих бакалавриат, магистратуру и докторантуру. Образовательная программа «6B05105 – Генетика» в бакалавриате направлена на подготовку конкурентоспособного специалиста, обладающего теоретическими знаниями в области общей и молекулярной генетики и практическими навыками выполне-

ния генетических исследований в полевых и лабораторных условиях; способного выполнять поставленные практические задачи в области биологии, биомедицины, биотехнологии, экологии, криминалистики и в других сферах профессиональной деятельности, требующих знаний и навыков специалиста-генетика. Студенты-генетики проходят такие курсы, как молекулярная биология и генодиагностика, генетика, биохимия, генотоксикология, генетическая инженерия, молекулярно-генетический анализ, медицинская и криминалистическая генетика. Программы магистратуры и докторантуры, «7M05105 – Генетика» и «8D05104 – Генетика» соответственно, сосредоточены на продвинутых разделах генетики и смежных областей знаний. Студенты специализируются в таких направлениях, как геномика, протеомика, эпигенетика, палеогенетика, генетика развития, медицинская генетика и др. В дополнение к аудиторным занятиям студенты, изучающие генетику, на всех уровнях образования имеют возможность участвовать в исследовательских проектах и проходить практику в научно-исследовательских центрах организаций-партнеров, тем самым закрепляя полученные знания путем применения их в

практике. Студенты могут работать над исследовательскими проектами вместе с преподавателями или проводить самостоятельные исследования под руководством научного руководителя. Исследовательские проекты обучающихся включают генную инженерию, генотипирование, генетические подходы в селекции, генетику популяций, радиационную генетику, генотоксикологию, редактирование генов, геномное секвенирование, палео- и этногенетику, онкогенетику и другие разделы исследований и передовые методы.

Образовательная программа «Генетика» в университете готовит студентов к различным карьерным траекториям. Часть студентов имеют возможность получить высшее образование в таких смежных областях, как медицина, биотехнология и биоинформатика. Другая часть выбирает исследовательские лаборатории, диагностические и перинатальные центры, биотехнологические компании, теплицы, дистрибьютерские фирмы или работу в сфере агропромышленного комплекса в регионах Казахстана. Некоторые обучающиеся становятся преподавателями естественных наук, генетическими консультантами, интернет-редакторами и писателями-популяризаторами науки. Так или иначе, изучение генетики в университете – это ценный образовательный и карьерный опыт. Генетика стремительно развивается, и для студентов, изучающих эту специальность, существует множество интересных возможностей для роста в научно-исследовательской, биотехнологической, биомедицинской и сельскохозяйственной сферах.

Зауре АЙТАШЕВА,
профессор

Сабира ТАЙПАКОВА,
доцент кафедры молекулярной биологии и генетики

Эпилепсия довольно высоко распространённая патология нервной системы. По данным ВОЗ, во всем мире ею страдают около 50 миллионов человек. Все причины, приводящие к заболеванию эпилепсии, можно разделить условно на 2 группы: имеющие наследственный характер и приобретенные вследствие других причин, таких как нейроинфекции, интоксикации, инсульт, травмы или опухоли головного мозга.

Клинические проявления эпилепсии разнообразны, от простых приступов в виде потери сознания или ориентации, до сложных судорог. Распространено мнение, что при судорожном приступе необходимо поместить между зубов какой-нибудь твердый предмет и крепко удерживать человека во время приступа,

Первая помощь при эпилептическом приступе

однако это большое заблуждение, такая тактика очень опасна и может привести к травмам.

Обращает на себя внимание то, что телесериалы, фильмы, интернет ресурсы способствуют формированию таких стереотипных представлений. Были проведены исследования с целью изучения представлений о больных эпилепсией в кино и на телевидении, где практически всеми исследователями выявлены неточности при оказании первой помощи при судорогах. Так, Moeller A.D. провел анализ содержания всех сезонов с 2004 по 2009 гг., четырех самых рейтинговых американских телевизионных сериалов («Анатомия Грей», «Доктор Хаус», «Частная практика» и «Скорая помощь»). Актерами были показаны приступы эпилептических судорог в 65 сценах с 59 ролями, и неправильная тактика в виде попытки остановить у больного

непроизвольные судороги отмечено в 26,2% (17), попытка положить что-то твердое в рот человеку – в 11 случаях (16,9%) [3].

Таким образом, следует знать, как правильно оказать помощь при приступе, главное в этой ситуации – предотвратить травму больного: осторожно уложить человека на горизонтальную поверхность; повернуть голову в сторону и подложить под нее как подушку безопасности что-то мягкое, чтобы слюна не

попала в дыхательные пути; если же не удастся повернуть голову, нужно придержать пострадавшего голову руками, либо между коленями, чтобы избежать черепно-мозговой травмы; растегните, ослабьте обтягивающие элементы одежды; не пытайтесь каким-либо ограничить движения больного во время приступа, удерживать силой руки и ноги; не вставляйте в рот больному твердые предметы; если приступ длится больше 5 минут, нужно вызвать скорую помощь.

После приступа, если человек не пришел в сознание необходимо придать ему оптимально безопасную позу – «спасительное положение» (для предотвращения перекрытия дыхательных путей языком, рвотными массами, кровью и тд): опуститесь рядом с ним на колени; ближайшую к вам руку упавшего положите под прямым углом к телу, развернув ладонью вверх; вторую руку

согнуть и ее тыльной стороной приложить к щеке, противоположной этой руке; близкая к вам нога пострадавшего должна лежать прямо, другую ногу нужно согнуть, подняв колено вверх, оно послужит рычагом – потяните ее на себя и пострадавший развернется набок, голова его должна лежать щекой на ладони; согнутую ногу не разгибайте, это позволит телу оставаться в приданном положении.

Необходимо еще раз подчеркнуть важность правильных действий при оказании экстренной помощи больному с эпилепсией, ошибочные действия окружающих повышают риск травм у больного.

Наталья ГЛУШКОВА,
PhD, и.о. профессора
Салтанат МАМЫРБЕКОВА,
PhD, и.о. профессора
зав.кафедрой эпидемиологии,
биостатистики
и доказательной медицины

Learning English in a Non-English-Speaking Environment:

CHALLENGES AND REWARDS FOR AL-FARABI UNIVERSITY INTERNATIONAL STUDENTS

Learning a new language can be daunting, but for many university students, it is a challenge, especially in a non-English speaking environment. To succeed in learning English in a non-English speaking environment, students must approach it with dedication and a willingness to practice and study. This may mean seeking additional resources, such as conversation groups, tutors, or online learning tools, and extra time outside class. It may also mean stepping outside one's comfort zone and taking risks, such as speaking English with non-native speakers or attending events where not only English is spoken. Still, it challenges many students and Al-Farabi University international students, respectively.

One of the most significant benefits of studying a language at the university level is the opportunity to immerse oneself in the language and culture. Many language programs offer study abroad options or international exchange programs. Al-Farabi University is a leader in the market of educational services for foreigners, among other educational institutions in Kazakhstan. That is why more and more people who want to get an education at Al-Farabi University are Kazakhstani and students from other countries. The university's educational programs have attracted over 5,000 international students from about 80 countries. The high positions of KazNU in the world rankings facilitate this. The presence of foreign youth demonstrates the relevance of the university and raises the prestige of Kazakhstani education and the state's authority on the world stage.

The Department of Foreign Languages also significantly contributes to meeting students' expectations. In addition to conventional language classes, the department offers English learning opportunities through extracurricular activities. For example, English clubs or conversation groups may

meet regularly to practice speaking and listening skills. These groups are often led by native speakers or advanced students, providing an opportunity to learn from those with more experience. However, language learning at KazNU also comes with its own set of challenges. One of the biggest challenges of learning English from a non-native speaker is understanding their pronunciation and grammar. Non-native speakers may have an accent or use grammatical structures different from native speakers. This can make it difficult for students to understand and communicate effectively. Here are the fragments of the talks with our international students from the Physics and Technologies Faculty on the challenges and rewards of studying English at Al-Farabi University.

"One of the biggest challenges of learning English in a non-English speaking environment is the need for more exposure to the language," said Shir Agha Shahryar from Tajikistan. "We have a few hours of English instruction per week and a few opportunities to practice speaking and listening outside the class. Additionally, we need to help understand English spoken by non-native speakers

who speak with accents and use idiomatic expressions unfamiliar to international students."

Despite these challenges, many students find that learning English in a non-English speaking environment can be an enriching experience. For example, Yama Asel from Afghanistan claimed: "Learning English at KazNU was one of my life's most challenging and rewarding experiences. The classes were intense and demanding, but I learned so much and could apply what I learned during my study in Kazakhstan experience in Afghanistan. Communicating English in a non-English speaking country and navigating a different culture was truly transformative."

Rafiqullah Hamdard shared expresses a similar sentiment: "Studying English in a non-English speaking environment was challenging, but it was also advantageous because of the new experience. In addition to traditional language classes, the university offers language learning opportunities through extracurricular activities. These conversation groups meet regularly to practice speaking and listening skills. They are led by native speakers or sometimes advanced students, allowing partici-

pants to learn from those with more experience."

Similarly, Mustafa Rahime found his experience helpful. "Even though Kazakhstan does not use English, here we managed to artificially create conditions for immersion in the language environment. Firstly, most young people speak English well. In Kazakhstan, English is characterized as a means of social, economic, educational, and cultural development of society. An illustration of this is the "Trinity of Languages" project launched in 2007, in which English is assigned a special status - the language of integration into the world economy. Secondly, citizens of Kazakhstan are provided with high-quality Internet and home broadband Internet access networks. And this is great because such an Internet makes it easy to access e-books, newspapers, and magazines, listen to podcasts and music, and watch movies, shows and news from English-language sources. And thirdly, our English language teachers create an atmosphere of immersion in the atmosphere of the English-speaking environment in the classroom through the use of video materials, multimedia, and role-playing games in their work. In their classes, teachers insist that students talk more in English, and in this way, we learn vocabulary and grammar without memorizing rules and words. All students enjoyed the process and did not motivate themselves only because learning a language is necessary. The primary purpose of learning English is not only the formation and development of the communicative culture of people learning the language but also their training

in practical mastery of the English language."

To succeed in learning English from a non-native speaker, Foreign languages department staff offer their students different teaching styles and methods. They bring their unique perspectives and experiences to the classroom. For example, they work on getting a deep understanding of the culture and language of their students' native language, which helps them tailor their teaching methods to be more effective. They are also empathetic to students' challenges in learning English in a non-English-speaking environment, as they have likely experienced those challenges themselves. They proactively seek additional resources, such as conversation groups or online learning tools, to engage students for meaningful and productive learning.

Learning English from a non-native speaker can be challenging and rewarding. While it may require extra effort on the part of the student, it can also provide a unique opportunity for cultural understanding and empathy. Students can make significant strides in their English language skills by approaching the experience with an open mind and a willingness to learn.

Jamila DOSMAGAMBETOVA,
Candidate of Philosophical Sciences,
Head of Foreign Languages
Department, Al-Farabi Kazakh
National University

Perizat YELUBAYEVA,
candidate of pedagogical sciences,
associate professor of the Foreign
Languages Department, Al-Farabi
Kazakh National University

My first-year experience

All students experience academic pressure from parents and family, but thankfully I was not one of these students. Some students sacrificed so much, like not being able to participate in sports and after-school activities just to maintain a 4.0 GPA so their transcripts will be seen by the desired university. My parents never placed this kind of pressure on me but they always told me to try to understand the subjects. That was the most important thing – coming here and studying in a medical school where your grades have a huge significance as well as your understanding of the ideas. I expected it to be difficult and have a lot of material for us to memorize and understand but one thing I had not expected was the importance of having an organized schedule and balanced lifestyle. It is super important to be organized as this will allow you to not be behind in your studies, and this is especially important in medical school because the pace is fast. Having a balanced lifestyle is probably the number one most important thing because being able to do the things you enjoy, and spend time with loved ones will keep you

happy and healthy mentally. I did not expect it to be so hard to balance my life, I want to exercise, eat, and go out, yet I cannot because of my studies. I cannot do the things I enjoy because I am not organized well enough yet. However, this is changing because I have learned to deal with the workload as well, sometimes knowing when to relax and not study. We will be doctors, not robots. How can I instruct and help others be healthy humans if I am not one myself? There were definitely a lot more challenges and struggles, but there were also pleasant and joyful moments. One of the most joyful moments was getting to know my peers, they are all very interesting individuals, and going through the common struggle of being

at medical school was enjoyable because we could relate so much. Constantly helping and learning together has strengthened our relationship and I would even add that because of the relationships we formed, this is what is keeping us coming back every morning, every day, and dealing with the difficulties that come with being a medical student. One big piece of advice for first-year medical students is to get close and develop good relationships with your peers and teachers, for they will be with you until the end and they will understand you the most.

Khurshid UMAROV,
international student of
Higher School of Medicine,
Al-Farabi Kazakh
National University

As a foreigner coming to study in Almaty, Kazakhstan, I was not sure what to expect. However, since arriving in December 2022, I have been blown away by the city, the university, the people, and the culture. In this article, I will share my positive opinions and amazing feelings about my experiences so far.

osity of the Kazakh people, who provided free food to everyone, making it a truly inclusive celebration. I felt a deep sense of joy and happiness as I participated in the festivities. Finally, let me talk

I feel fortunate to have this opportunity

Let me start with the city of Almaty. It is a beautiful city with a perfect combination of modern buildings and historic landmarks. The snow-capped mountains in the background add to the charm of the city. I have been fascinated by the rich history and culture of Almaty, which is reflected in the architecture, food, and traditions. The city is also known for its cleanliness and safety, which makes it an ideal place to study and live.

Speaking of studying, Al-Farabi National University is a top-notch institution that I am proud to be a part of. The university has excellent facilities, including modern classrooms and well-equipped laboratories. The student services are also impressive, and the staff are always willing to help with any inquiries or issues. The university housing is also of high quality, providing a comfortable and safe living space for students. One of the things that stand out about Al-Farabi National University is its ded-

ication to the application of scientific material in colleges. The professors and faculty members are highly qualified and passionate about their subjects, which makes learning engaging and exciting. Moving on to the people of Kazakhstan, I must say that they are some of the most hospitable and friendly people I have ever encountered. From the moment I arrived, I felt welcomed and embraced by the locals. I have been impressed by their respect for foreigners and their willingness to help in any way possible. I have made many new friends here, and I am grateful for their warmth and kindness. The Nauryz celebration and traditional events have been some of the most memorable experiences I have had in Almaty. The atmosphere during the celebrations was electrifying, with music, dance, and traditional costumes adding to the festivity. I was particularly impressed by the gener-

ally horse meat dishes, especially horse meat dishes. I was initially hesitant to try horse meat, but I must admit that it is delicious. The traditional dishes like Beshbarmak, a boiled meat dish, and Kazy, a sausage made from horse meat, have become some of my favorites. I have also enjoyed trying other traditional dishes like Shashlik and Lagman, which are equally delicious.

In conclusion, my experience in Almaty, Kazakhstan, has been nothing short of amazing. The city, the university, the people, the culture, and the food have exceeded my expectations. I feel fortunate to have this opportunity to study in such a fantastic environment, and I am looking forward to exploring more of this beautiful country.

Student from Syria
Ammar MUGHARBEL
1st year student of the Faculty
of Chemistry of KazNU,
Under the leadership of
G.S. KAIRAKBAEVA

Қалашық төрінде – түлектер

Соңы. Басы 1-бетте

Салтанатты жиынды ашқан Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев барша түлектерге табыс тілеп, ҚР Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбектің құттықтау хатын оқып берді. Өз сөзінде ректор: «Университет дамуының басты көрсеткіші – түлектер. Олардың ішінде мемлекет және қоғам қайраткерлері, көрнекті ғалымдар, кәсіпкер-меценаттар, ҚазҰУ мақтан тұтатын тәжірибелі дипломаттар бар», – деп атап өтті.

Сондай-ақ шарада Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Директорлар кеңесінің төрағасы, ҚазҰУ түлектері қауымдастығының президенті Қайрат Мәми сөз сөйледі. Ол барлық түлектер атынан университетті жаңа жетістіктерімен құттықтады. Түлектер күні барлық оқытушылар мен студенттер, түлектер мен альма-матер достарының бірлігі мен ынтымағын паш ететінін айтты.

Шара барысында «Аса көрнекті түлек» медалін салтанатты түрде табыстау рәсімі өтті. Ерекше марапат заң ғылымының докторы, профессор, ҚР Жоғарғы сотының жанындағы Халықаралық кеңестің мүшесі, заң факультетінің 1967 жылғы түлегі Анатолий Диденкоға берілді.

15 факультет түлектері, соның ішінде шетелдік студенттер ҚазҰУ түлектері қауымдастығы атынан 150 мың теңге көлемінде шәкіртақы алды. Жалпы сомасы 2 млн теңгеден асады.

Салтанатты шарадан соң, Түлектер қауымдастығы президиумының отырысы өтіп, онда өткен жылдағы жұмыс қорытындылары мен алдағы жоспарлар талқыланды.

Мереке концерттік бағдарламаға ұласты.

Түлектер күні факультеттерде жалғасын тапты.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Суреттерді түсірген **Марат ЖҮНІСБЕКОВ**

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Қайыржан ТӨРЕЖАН

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2500

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.